

τουτέστι τὸ (γρ. τῶ) βοηθεῖν τοῖς Ὀλυνθίοις. Σελ. 108.2 Ἐντὶ καίτοι ἀποδείξας ὡς οὐχ ἁμαρτάνει διὰ τὸ ταπεινοφρονεῖν, ὁ συγγνώμην τὸ τοιοῦτον καλεῖ γρ., διορθουμένης τῆς στίξεως, καίτοι ἀποδείξας ὡς οὐχ ἁμαρτάνει, διὰ τὸ ταπεινοφρονεῖν ὁ συγγνώμην τὸ τοιοῦτον καλεῖ. - Σελ. 113.1 Γρ. ἡ μεταφορὰ <ἀπὸ> τῶν κυνηγετῶν. Σελ. 122.7 καλῶς τὸ (γρ. τῶ) ὄϊομαι ἐπήγαγε τοῦτο.

Εὐχόμεθα νὰ μὴ βραδύνη ἢ ἐμφάνισις καὶ τοῦ δευτέρου τόμου, εἰς τὸν ὁποῖον θὰ περιληφθοῦν τὰ σχόλια εἰς τοὺς λοιποὺς λόγους τοῦ πρώτου τῶν ρητόρων καί, ἐλπίζομεν, οἱ ἀναγκαῖοι πίνακες λέξεων καὶ πραγμάτων.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

*
* * *

Euripides Cyclops. Edidit Werner Biehl. Bibliotheca Scriptorum Graecorum et Romanorum Teubneriana. Leipzig 1983. Σελ. XX+60.

Sortes Astrampsychi. Volumen I. Ecdosis Prior. Edidit Gerald M. Browne. Bibliotheca Scriptorum Graecorum et Romanorum Teubneriana. Leipzig 1983. Σελ. XI+43.

Εἰς τὴν σειρὰν τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων τοῦ ἐκδοτικοῦ οἴκου Teubner προσετέθησαν ἐσχάτως οἱ προκειμένοι δύο τόμοι. Τοῦ πρώτου ἐξ αὐτῶν ἐπεμελήθη ὁ εὐφήμεως γνωστός διὰ τὰς ἐκδόσεις του τῶν Εὐριπιδείων δραμάτων Ὁρέστου, Τρωάδων καὶ Ἰωνος, Δρ. Werner Biehl. Εἰς τὰ Προλεγόμενα ὁ ἐκδότης ὀρθῶς ἐπισημαίνει καὶ διὰ παραδειγμάτων διασαφηνίζει τὸν ἰδιάζοντα γλωσσικὸν χαρακτήρα τοῦ σατυρικοῦ Κύκλωπος ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ γλωσσικὸν ὄφος τῶν τραγωιδιῶν: «alia (...) est lingua in tragoedia, alia in fabula satyrica: illa propter severitatem gravitatemque verborum fere unum tantum sensum habet, haec propter hilaritatem risumque semper variis multiplesque animi motus efficit. Quod ad sermones loquentium attinet, fabula satyrica singularis est in eo, quod non modo vocabulorum varietates peculiares sunt, sed etiam verborum compositiones vel proprietates in genere dicendi persaepe a lingua tragica valde absunt» (σελ. V-VIζ. Διὰ τὸν καταρτισμὸν τοῦ δυσχεροῦς κειμένου ὁ ἐκδότης ἐστηρίχθη εἰς δύο κυρίως κώδικας, ἀμφοτέρους τοῦ 14. αἰ., τὸν Λαυρεντιανὸν 32,2 καὶ τὸν Παρισινὸν 287, συνεπικουρούμενος ὑπὸ τῶν κατὰ καιροὺς ὑπὸ λογίων δημοσιευθέντων, τῶν ὁποίων πίναξ ἀλφαβητικὸς προτάσσεται τῆς ἐκδόσεως. Ὁ τόμος συμπληροῦται ὑπὸ δύο Παραρτημάτων, ἐνὸς μὲν περιέχοντος κριτικὰς παρατηρήσεις εἰς μέγα πλῆθος χωρίων (ὁ ἐκδότης τὰς ὀνομάζει «quasi elementa commentarii»), τοῦ ἄλλου δὲ περιέχοντος παράλληλα χωρία ἢ ἀπομιμήσεις ἄλλων συγγραφέων. Τέλος, ἐπιτάσσεται πίναξ τῶν ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ χρησιμοποιηθέντων μετρικῶν σχημάτων. Ὁ ἐκδότης δίκαιον εἶναι νὰ ἐπαινεθῇ διὰ τὴν ἀπὸ πάσης ἀπόψεως λαμπρὰν αὐτῆν ἔκδοσιν, ὁ δὲ ἐκδοτικὸς οἶκος Teubner διὰ τὴν οἰκείαν εἰς αὐτοὺς ἄψογον τυπογραφικὴν ἐμφάνισιν.

Ὁ δεῦτερος τόμος, ἐπιγραφόμενος **Sortes Astrampsychi**, ἀποτελεῖ ἐγχειρίδιον μαντικῆς διὰ «κλήρων», προερχόμενον ἐξ Αἰγύπτου, ἀποδιδόμενον ψευδῶς ἐς τινα Ἀστράμψυχον καὶ γραφὴν πιθανώτατα κατὰ τὸν 3 μ.Χ. αἰῶνα. Τὸ βιβλίον ἀποτελούμενον ἐξ ἀπορημάτων συνοδευόμενων ὑπὸ ἀποκρίσεων συντεταγμένων κατὰ δεκάδας,

παρεδόθη εις δύο «ἐκδόσεις», ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ πιθανὸν προσώπου συγγραφείσας, τῶν ὁποίων ἡ μία (ἢ καὶ νῦν ἐκδιδομένη) ἀντιπροσωπεύεται ὑπὸ δύο παπύρων (P. Oxy. 2832 καὶ 2833), ἀμφοτέρων τοῦ τέλους τοῦ 3. ἢ τῶν ἀρχῶν τοῦ 4. αἰ., ὡς καὶ δύο κυρίως χειρογράφων κωδικῶν, τοῦ Ambros. A 45 sup. (τοῦ 13. αἰ.) καὶ τοῦ Barberin. 13 (τοῦ 16. αἰ.). ἡ δευτέρα δὲ «ἐκδοσις» ἀντιπροσωπεύεται ὑπὸ ἑνὸς παπύρου (P. Oxy. 1477) ἐπίσης τοῦ τέλους τοῦ 3. ἢ τῶν ἀρχῶν τοῦ 4. αἰ., ὡς καὶ πολλῶν κωδικῶν, οἷον Paris. 2424 (τοῦ 14. αἰ.), Scorialensis II. Φ. 14 (τοῦ 15. αἰ.), Erlangensis 89 (τοῦ 15. αἰ.), Rossianus 986 (τοῦ 15. αἰ.), καὶ ἄλλων. Αἱ μεταξὺ τῶν δύο «ἐκδόσεων» σχέσεις, μάλιστα δὲ τὸ πρόβλημα τῆς συνθέσεως ἑκατέρας τῶν «ἐκδόσεων», ἐκτίθενται διὰ βραχέων εἰς τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ μετὰ χειρᾶς τόμου, ἐκτενέστερον δὲ εἰς τρία παλαιότερα δημοσιεύματα τοῦ ἐκδότου, «The Composition of the Sortes Astrampsychi», *Bulletin of the Institute of Classical Studies*, 17 (1970), 95-100· *The Papyri of the Sortes Astrampsychi*, Meisenheim am Glan 1974· καὶ «The Origin and Date of the Sortes Astrampsychi», *Illinois Classical Studies* 1 (1976), 53-58. Εἰς τὸν Παρισινὸν ἑλλην. κώδικα 2424 τὸ κείμενον τοῦ ψευδο - Ἀστραμψύχου εὐρίσκεται γεγραμμένον ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν, *Βασιλεῖ μεγάλῳ Πτολεμαίῳ Ἀστράμψυχος ἱερεὺς καὶ βιβλίων ἐπισφραγιστῆς ἰδίῳ δεσπότη χαίρειν*, συνοδεύεται δὲ ὑπὸ ἐπιστολῆς περιεχοῦσης μεταξὺ ἄλλων καὶ τὰ ἐξῆς, Ὅτι μηδὲν ὄφειλέν σε τῶν καλῶν λανθάνειν καὶ τῶν εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον χρησίμων, ἐπιστάμενος περιέργως ἔχοντά σε καὶ ἐπιθυμητικῶς, πάλιν ἐτέραν διέπεμψα βίβλον, πολλὴν κόπον ὑπομείνας· ἐκ γὰρ τῶν ἀδύτων, ἀπανθισάμενος τὰ δοκοῦντά σε λανθάνειν, προσηκάμην ὅπως μηδὲν ἄγνωστον καταλείπηται σοι τῶν προσηκόντων· ἔστι δὲ ἡ βίβλος φιλοσοφικὴ Πυθαγόρου, σκεπτικὴ προγνώσεως δι' ἀριθμητικῶν ἀληθῶς κληδόνων· ὧν διερχόμενος εὐρήσεις ὅτως ἔχουσαν. (...) (βλ. P. Tannery, «Astrampsyscos», *Revue des Etudes Grecques* 11 (1898), 99 καὶ 106). Ὁ μετὰ χειρᾶς τόμος, ὡς ἤδη ἐλέχθη, ἀφορᾷ εἰς τὴν πρώτην «ἐκδοσιν» τῶν Ἀστραμψυχείων κλήρων περιλαμβάνουσαν 91 ἀπορήματα, ἠριθμημένα ἀπὸ τοῦ ιβ' ἕως τοῦ ρβ', καὶ ἑκατὸν δεκάδας ἀποκρίσεων, ἠριθμημένων ἀπὸ τοῦ α' ἕως τοῦ ρ'. Ἐκ τῆς συγκρίσεως τῶν δύο ποσῶν γίνεται δῆλον ὅτι πλεονάζουν ἑννέα δεκάδες ἀποκρίσεων, αἱ ὁποῖαι προφανῶς προσετέθησαν διὰ νὰ καταστήσουν τὸ ἔργον τοῦ μέλλοντος νὰ χρησιμοποιήσῃ τὸ ἐγχειρίδιον δυσχερέστερον. Ὁ ἐκδοετὴς ἐστηρίχθη εἰς τοὺς μάρτυρας τῆς πρώτης «ἐκδόσεως», παπύρους καὶ χειρόγραφα, ἐπετέλεσε δὲ ἔργον πολλοῦ ἐπαίνου ἄξιον. Ἐλπίζομεν ὅτι, ὡς αὐτὸς ὁ ἐκδότης ἀγγέλλει εἰς τὴν Praefatio (σελ. V), δὲν θὰ βραδύνη καὶ ἡ ἐκδοσις τοῦ δευτέρου τόμου περιέχοντος τὴν δευτέραν «ἐκδοσιν» τοῦ μαντικῶν ἐγχειριδίου.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Photti, Epistudae et Amphilochia Vol. I epistularum pars I, ediderunt B. Laourdas et L.G. Westerink. Teubner Leipsig 1983.

Ὁ ἐκ τῶν ἐκδοτῶν Westerink ἀνέλαβε νὰ ἐκδώσῃ τὰς ἐπιστολάς τοῦ Φωτίου τοῦ Πατριάρχου εἰς ἑξ. τόμους. Αἱ ἐπιστολαὶ διακρίνονται εἰς ἰδιωτικάς, εἰς περιλαμβανούσας πεπραγμένα τῶν πατριαρχιῶν αὐτοῦ καὶ εἰς περιλαμβανούσας λύσεις θεολογικῶν